

Филип Рибот († 1391 г.)

Здравейте, приятели!

Аз съм брат Йосиф и при предната ни среща коментирахме две глави от най-стария писмен текст, създаден в Кармила и озаглавен *Ignea Sagitta* (Огнена стрела). Това е едно писмо от 1270 г. от тогавашния генерал на Ордена Николà от Нарбон, адресирано до братята кармилити. В него той говори за една от най-характерните особености в живота на кармилските монаси – усамотението, като с примери от Стария и Новия Завет подчертава както неговата изключителна важност за духовното израстване на братята, така и огромните привилегии за онези, които се стремят към него.

Сега ще се пренесем 100 години напред във времето и ще се вгледаме в друг кармилски монах, Филип Рибот, за когото се знае само родното му място – Герона, провинция Каталуния, Испания. Той е постъпил в Кармила в старинния град Перелада, област Хирона в Испания, и по-късно е взел участие в генералните капитули на Ордена през 1372 г. и 1379 г. По време на последния капитул от 1379 г. е бил избран да ръководи каталунската провинция на Ордена в годините на разногласия за суверенитета между Рим и Авиньон¹. В писмената си дейност той създава един документ, известен под названието *Decem libri de institutione et peculiaribus gestis religiosorum carmelitarum*² (в превод на български: *Девет книги за установяването и изключителните дела на кармилските монаси*), който се появява около 1370 г. и където той включва духовното наследство на Кармила, а по-късно и трактатите, насочени срещу еретиците, както и такива по юридически въпроси. Филип Рибот умира на 23 септември 1391 г. в Перелада.

¹ Разногласията между Рим и Авиньон, известни като „Великата папска схизма“, станала в периода между 1378 г. и 1417 г., възникват след смъртта на папа Григорий XI, който на смъртния си одър подписва документ, делегиращ широки правомощия на кардиналите при избора на нов папа. Тогава под влиянието на събралата се тълпа кардиналите избират новия папа, който приема името Урбан VI. Скоро обаче неговата политика довежда до недоволството на кардиналите и когато той заявява намеренията си да реформира курията (органът, чрез който папата управлява Католическата църква) и кардиналската консистория (събранието на кардиналите, на което папата обявява новоназначените кардинали), френските кардинали отказват да му се подчиняват. На 20.09.1378 г. кардиналите от Франция, Испания и Португалия се събират и избират за нов римски папа Климент VII, чиято резиденция става град Авиньон във Франция и който по-късно става известен като „антипапа“. Така впоследствие са наричани всички папи, чието седалище е в Авиньон. Разколът в Католическата църква е факт. Той продължава почти 40 години и едва на 11.11.1417 г. е преодолян с избора на новия папа Мартин V, който възстановява единството на Църквата и налага църковния канон от престола на св. Петър в Рим. – Б. пр.

² Произведението съдържа текстове приписвани на различни автори като например:

- *Liber de institutione primorum monachorum* (в превод: *Книга за установяването на първите монаси*), чийто автор е епископът на Йерусалим Йоан II, който е изпълнявал тази длъжност в периода 387 – 417 г. Една кармилска легенда разказва, че той е бил настоятел на отшелниците в планината Кармил и когато е бил избран за епископ, отшелниците го помолили да събере и изложи своето учение. Той осъществил това през 412 г. и го оформил като книга. Много дълго време това произведение е било смятано за оригиналното Правило, отпреди това на св. Алберт, и се е радвало на неоспорим престиж и авторитет.
- *Послание на Кирил*. Този документ изяснява повода, във връзка с който е написано горното произведение *Liber de institutione primorum monachorum* и припомня историята на Ордена преди времената на св. Алберт. Именно от това *Послание на Кирил* става известен и текстът на Правилото на св. Алберт. Кирил е бил легендарна личност (понякога се приема, че той е бил генерал на Ордена в периода 1222 – 1224 г.
- *Коментар на Правилото*. Текстът изяснява накратко промените в Правилото от 1247 г. Приписва се на историческата личност Сиберт де Бек. Но е малко вероятно текстът да е негово дело.
- Сборник с привилегии и папски були, съставен и издаден от Филип Рибот. От свое име той прави както тук, така и на много места в *Decem libri* коментари, а също добавя и много цитати от отците на Църквата и сведения, почерпени от средновековните енциклопедии и други достъпни за него източници.

В текста, който следва, Филип Рибот насочва вниманието ни към образа на Мария в Кармила. Пред нас е извадка от първото цитирано произведение – *Книга за установяването и делата на първите кармилски монаси*. Коментирани са четирите ключови аспекта от живота на Девата, която кармитите приемат за своя покровителка, а именно – непорочното зачатие на Мария, нейното рождение, запазването на нейната девственост и Въплъщението на Словото чрез нея. Нека да послушаме какво иска да ни каже монахът.

Непорочното зачатие на Мария

По какъв начин на Илия и неговите ученици е било символично открито, че Девицата Мария ще се роди свободна от всякакво петно от грях

Йоан, 44-ят епископ на Йерусалим, в книгата *За установяването още от времената на Стария Завет и съществуващите също и в Новия Завет първи монаси* пише: „След като последователите на този Орден³ били кръстени от апостолите и приели словото на Евангелието, те напълно осъзнали, че се е изпълнила тайната, която е била открита на Илия на планината Кармил. И в 3 Цар. 18:42-44 четем: „[...]”, а Илия се изкачи на връх Кармил, наведе се към земята, тури лицето си между коленете и рече на слугата си: Иди и погледни към морето. Той отиде, погледа и рече: Нищо няма. Той каза: Направй това седем пъти. На седмия път той каза: Ето от морето се подига малко облаче, колкото човешка длан“ в посока към Кармил. От мястото, от което слугата започва да се изкачва към самия връх на планината, откъдето е можело да се види морето, имало десет крачки. На слугата, който за първи път е изминал разстоянието от десет крачки и погледнал по посока на морето, Илия поръчал, както вече беше казано, да повтори това действие седем пъти и седемкратно да погледне към морето. И след седмия път, когато се върнал там и когато погледнал, видял „малко облаче, колкото човешка длан, издигащо се над морето“ в посока към Кармил. На това Илия му отговаря: „Иди, кажи на Ахава: впрегни колесницата си и тръгвай, да те не свари дъждът. В това време небето потъмня от облаци и вятър, и заваля силен дъжд“. (3 Цар. 18:44-45)

Извън онова, което реално се е случило, Илия е благоволил да ни изясни каква тайна относно бъдещите събития е заключена в това видение и как Бог е предсказал на Илия великите свои дела чрез това видение. Изяснил го е обаче не открито, а тайно на своите ученици. И те ни предават, че Бог посредством една образна представа е открил на Илия четири големи тайни, които сега ще ви представя една по една: **първо**, по какъв начин ще се роди от майчина утроба едно момиченце, освободено от каквото и да е грях; **второ**, по кое време това ще стане; **трето**, по какъв начин момчето ще запази девствеността си ненарушена по примера на Илия; **четвърто**, по какъв начин Бог, приемайки човешка природа, ще се роди от тази девица. И така, чрез факта, че момчето (слугата на Илия – б. пр.) е видяло излизащото от морето малко облаче, Бог е открил на Илия, че това момиченце, тоест Девицата Мария, чийто символ е облачето, малкото облаче – което напомня за смирението – ще се роди от греховната човешка природа, чийто символ тук е морето. И това момиченце още от момента на своето рождение ще бъде свободно от всеки грях, така както това малко облаче, издигащо се от пълното с горчилка море, е лишено от нея.

³ Имат се предвид кармитите.

Макар това облаче да води началото си от морето, то има различни от него свойства – докато морската вода е тежка и горчива, облачето е леко и сладко. Затова, макар природата във всеки друг човек по своето начало да е такава като морето, тоест толкова много обременена с горчилката на греховете и тежестта на пристрастяванията, че той трябва да признае: „Защото беззаконията ми превишиха главата ми, като тежко бреме ме притиснаха“ (Пс. 38:5), Блажената Мария, напротив, въпреки че се е родила от същото това море, тоест от човешката природа, това е станало така, че не е била обременена с каквато и да е горчилка на греха и като това малко облаче е станала лека поради неприкосновеността си за греха и сладка поради пълнотата на благодатта. Защото при своето рождение тя е била подобна на облака, за който по образен начин се изразява Мосей: „[...] и ето, славата Господня се яви в облак“. (Изход 16:10)

Рождението на Мария

По какъв начин древните последователи на този Орден са разбрали времето на рождението на Блажената Мария

И така, Бог искаше да съобщи на Илия в споменатото видение по кое време неговите ученици ще видят раждащото се и издигащо се от морето, тоест от горчивата и греховна човешка природа, малко облаче, тоест Блажената Мария. В действителност, в това видение му е било показано, че никой от тях няма да я види, ако при първото възлизане не направи десет крачки, за да погледне към морето, и след това не повтори това седем пъти, връщайки се отново, за да погледне към морето. Защото Илия е казал на слугата си: „Иди и погледни към морето. Той отиде, погледа и рече: „Няма нищо!“ (3 Цар. 18:43).

Питам се, какво означава това, че слугата на Илия тръгва първия път, правейки тези десет крачки, за да погледне по посока на морето, и тогава нищо не му се явява. Със сигурност това не означава нищо друго освен само това, че слугата на Илия, който е праобразът на учениците му, за да забележи каквото и да било, е трябвало да премине през десетте човешки поколения, изброени от свети Лука в родословието на Христос преди потопа, от Адам до Ной, тоест през първия период от съществуването на света (срв. Лука 3:36-38), и преминавайки през времената на тези десет поколения от Адам до Ной, слугата изследва дали случайно точно през този период противно на морето, тоест на горчивата и грешна човешка природа, няма да се роди малкото облаче, т.е. това момиченце. И понеже през този първи период от съществуването на света слугата не е забелязал никакъв издигащ се облак от морето, затова той отговорил: „Няма нищо!“ Но по заповед на Илия слугата е повторил седем пъти тези десет крачки, необходими, за да се изкачи и да погледне по посока на морето, както четем: „Върни се отново седем пъти!“ При първите шест повторения нищо не му се е показало.

Също така фактът, че слугата, тоест праобразът на учениците на Илия, изминавайки шест пъти разстоянието от десет крачки, не е забелязал нищо, означава, че той е преминал през поредните шест декади поколения, споменати от свети Лука в родословието на Христос от Сим до Янай, синът на Йосиф (срв. Лука 3, 24-36). От тези именно поколения първата декада започва от Сим, синът на Ной, и завършва с Тара, синът на Нахор; втората декада започва от Аврам, синът на Тара, и завършва със Сали, синът на Наасон; третата декада започва с Вооз, син на Салмон, и завършва с Йонан, син на Елиаким; четвъртата декада започва с Йосиф, син на Йонам, и завършва с Елмодан, син на Ира; петата декада започва с Елмодан, син на Косам, и завършва с

Йосиф, син на Юда; шестата декада започва със Семей, син на Йосиф, и завършва с Янай, син на друг Йосиф.

Очевидно през изброените шест декади на тези поколения, посочени от свети Лука в родословието на Христос, слугата, т.е. праобразът на учениците на Илия, е преминавал през целия този период от време от Янай до Сим, наблюдавайки дали случайно през всеки от тези периоди от време няма да се роди малкото облаче, т.е. момиченцето. И понеже през онова време тя не се е родила, затова и не се е явила на учениците на Илия.

Обаче, седмия път им се е явило малкото облаче, защото в седмата декада на това поколение се е родила и се е явила на учениците на Илия Блажената Мария: „На седмия път той каза: ето от морето се подига малко облаче, колкото човешка длан“ (3 Цар. 18:44). И наистина, споменатият Янай, с който свършва шестата декада от това поколение, е родил син на име Малхи, от когото именно започва седмата декада поколения. Този Малхи пък е родил Леви, който е имал двама сина, единият от които е посочен като Мататия (Лука 3:24), но наричан от други Малхи, както неговия дядо, а другият се е наричал Пантер. Последният пък е родил син на име Барпантер (което значи „син на Пантер“ – б. пр.), а той на свой ред е родил Йоаким, който от съпругата си Анна е родил Блажената Мария. И така, седмия път, т.е. в тази декада поколения, която е била седма поред, броейки от декадата, в която хората след периода на потопа по Божия заповед са започнали отново да се размножават (вж. Бит. 9:1), се е родила Блажената Мария, точно в средата на тази декада, и е починала, преди споменатата декада да е завършила. Но още преди Блажената Богородица да напусне този свят, последователите на този Орден са я посещавали често в Назарет, Йерусалим и на други места.

Девството на Мария

По какъв начин на кармитите е било открито свише това, че благословената Мария ще запази девствеността си

Но както онова облаче, т.е. Блажената Мария, се е родила в седмата декада на споменатите поколения, така също в седмата декада учениците на Илия духовно са я видели да се изкачва на планината Кармил. Защото преди още да са преминали десет поколения, водещи своето начало от Малхи, както беше вече споменато, тези, които са принадлежали на този Орден, са научили от първосвещеника на Йерусалимския храм, че Блажената Мария е поднесла на Бога своето девство по примера на Илия, както това е представено в споменатото видение: „На седмия път той каза: ето от морето се подига малко облаче, колкото човешка длан“ (3 Цар. 18:44). Видели са я да се издига по посока на Кармил „малка като човешка длан“⁴, понеже при своето духовно отречение тя не е имала за пример жена, а мъж. И наистина, преди малкото облаче да се издигне по посока на Кармил, там със своя слуга вече се е изкачил Илия: „[...] Илия се изкачи на връх Кармил...“ (3 Цар. 18:42).

По-нататък „Кармил“ се тълкува като „познание за обрязването“, а към това познание се издига преди всичко онзи, който е в състояние да обреже своето тяло и ум от препуциума (т.е. кракожието на мъжкия полов орган) на похотта, и то така, че не само поради целомъдрието, което е поел, да е чужд на всякаква недопустима нечистота от плътски отношения, но и чрез девствеността да се запази за Бога неопетнен от всякакъв опит за греховно удоволствие. Именно с този мотив е било предписано обрязването в Старозаветния закон, така че, извършено върху

тялото на мъжа, в когото обикновено доминира похотта, то е отразявало заповедта в него да се запази за Бога чистотата на ума и тялото и да се отхвърли греховното увлечение. Но никой никога чак до Илия и неговия слуга, т.е. праобраза на пророческите синове – неговите ученици, не се е издигнал до висотата на това познание за обрязването. Защото те първи измежду хората, посещавайки се спонтанно на Бога чрез запазването на девствеността си, са очистили съзнанието си от всякакви чувствени удоволствия. И именно затова са били наречени „кармити“, което може да бъде тълкувано като „тези, които са постигнали познанието за обрязването“, понеже по съвършен начин са постигнали в самите себе си това, което законът за обрязването изисква. Защото, жадувайки да отхвърлят напълно от себе си похотта на тялото и ума, първи измежду хората спонтанно са избрали да живеят за Бога в пълна девственост, т.е. в целомъдрие. Именно те първи са се изкачили на самия връх на планината Кармил, т.е. на върха на познанието за обрязването, тъй като, превъзхождайки много своите предци, са успели да извършат обрязването на „краекожието“ на похотта по такъв радикален начин, че първи измежду хората са избрали да останат девствени заради Божията любов [...]

Йоан, 44-ят епископ на Йерусалим, в цитираното произведение пише: „На върха на планината Кармил, т.е. на високия връх на познанието за обрязването, се е издигнало също и това малко облаче, т.е. Блажената Мария, „като човешка длан“, защото не жена, а мъж, Илия, ѝ е дал пример за издигането дотам, пример, който тя се е стараела да следва. Защото така, както Илия е успял цялостно да обреже своето тяло и ума си от „краекожието“ на похотта поради това, че първи измежду хората е закопнял да се посвети на Бога, запазвайки се девствен, така също и Блажената Мария, Божията Майка, по-късно е успяла, по примера на Илия, да отхвърли от себе си по радикален начин всякаква похот, когато „по следите на този мъж“⁵ първа измежду жените е избрала живот в ненарушено девство заради Божията любов“ [...].

Въплъщението на Словото

Как кармитите от онези времена са се молили за Въплъщението на Божия Син и са били чути в своите молитви

Йоан, 44-ят епископ на Йерусалим, в цитираното по-горе произведение казва: „В същото това видение на учениците на Илия е било показано по какъв начин е трябвало да се роди от Девицата Божият Син. Защото веднага след като слугата на Илия, който е праобраз на неговите ученици, е видял „малко облаче, колкото човешка длан, издигащо се над морето“ по посока към Кармил, Илия му заповядал: „Иди, кажи на Ахава: впрегни (колесницата си) и тръгвай, да те не свари дъждът.“ (3 Цар 18:44).

Ясен знак за вече близкото Въплъщение на Божия Син е бил фактът, че слугата, т.е. праобразът на учениците на Илия, е видял малкото облаче, т.е. момиченцето, издигащо се „като човешка длан“ на планината Кармил, т.е. на върха на познанието за обрязването, по начин, който показва стремежа да се запази девствеността на момичето. Затова и след като членовете на този Орден научили в Йерусалим, че това момиченце се е посветило на Бога чрез запазване на своята девственост, веднага разбрали, че идването на Божия Син е близо, че Той вече стои при вратите.

⁴ Според Вулгата (латинският превод на Библията): „малка като следа от стъпката на мъж“.

⁵ Виж горната бележка 4.

И така, както им заповядал това Илия, праобразът на учениците отишъл с молба *при Ахав*, което се тълкува като „бащинска връзка“ и което по-нататък означава, че между Божия Син и човешкия род преди Въплъщението е съществувала връзка, която произтича от общото бащинство, защото Синът Божи е бил роден във вечността от същия Отец, от Когото е бил сътворен и човешкият род; именно по този повод Синът Божи се осмелява да нарече Своя Отец също и техен Отец, казвайки: „[...] възлизам при Моя Отец и при вашия Отец... (Йоан 20:17).

И поради това, че между човешкия род и Сина Божи преди Въплъщението не е съществувала майчинска връзка, защото Синът Божи още не се е бил родил от майка, затова именно учениците на Илия, копнеейки такава връзка да се появи, се обърнали „към Ахав“, т.е. към Сина Божи, с молба. И така, както им поръчал Илия, те се обърнали към Божия Син, молейки: „Впрегни [колесницата си]“⁶. Думата *колесница* (на латински *currus*) произлиза от латинската дума *currere* (*тичам*) и означава превозно средство на колела, използвано за превоз на товари; думата символизира божествената природа на Божия Син, символ на която е кръгът, обозначаващ вечността, и която е подобна на [колелото] на колесницата, защото няма нито начало, нито край; затова от гледна точка на природата Си Той се явява „[...] като исполин да измине пътя си“ (Пс. 18: 6) и „държейки всичко с мощното Си Слово“ (срв. Евр. 1:3) по думите на Апостола.

Следователно слугата, т.е. праобразът на учениците на Илия, се е молил: *Впрегни*, ще рече: свържи с нашата природа, Твоята *колесница*, ще рече: Твоята вечна природа, и ела при нас, *за да не те свари дъждът*, ще рече: за да не закъснееш, но по-скоро да дойдеш; или, казано с други думи: „ще слезе като дъжд върху покосена ливада“ (Пс 72:6), защото тревата, която приема или позволява на капките дъжд да падат върху нея без шум, няма да се повреди, а ще остане ненарушена. Нека по същия начин да снизходиш върху малкото облаче, т.е. върху Девицата Мария без шума на човешкото общуване и да свържеш Твоята *колесница*, т.е. вечната Ти природа с нашата човешка природа в лоното на Девицата, за да може Девицата, зачевайки и раждайки Те едновременно като Бог и човек, да не бъде насилвана, а да остане непокътната в своята девственост.

---

⁶ Според Вулгата (латинският превод на Библията): *Junge currum tuum!* (3 Цар. 18:44), което се превежда: *Впрегни*, но в точен превод означава: *Свържи твоята колесница*.

И учениците на Илия били чути в своята просителна молитва, както е посочено по-нататък в споменатото видение: *В това време*⁷, докато слугата поглеждал *веднџ насам*, ще рече: докато съзерцавал в момиченцето нейната доброволна девственост, *веднџ натам*, ще рече: докато просил в молитва от Всевишния да изпрати Своя Син, „небето потъмня от облаци и вятър и заваля силен дъжд“ (3 Цар. 18:45).

Под думата *небе* трябва да се разбира достойнството, величието и великолепието на Сина Божи, Чието идване е очаквал Пророкът, викайки: „Господи, наклони небесата и слез“ (Пс. 143:5). *Облаците*, както вече беше споменато, символизират Девицата Мария. *Вятърът* е символ на Светия Дух, както говори и Пророкът: „[...] духне с вятъра Си и води потекаат“ (Пс. 147:7). „*Небето потъмня ... и заваля силен дъжд*“, защото силата на Всевишния осени Девицата (срв. Лука 1:35) така, че Синът Божи чрез Светия Дух е свързал със Себе Си взетото от тялото на Девицата човешко тяло, което става за Него сякаш завеса, прикриваща Неговата божествена светлина. И както архангел Гавраил съобщава на Девицата: „Дух Светий ще слезе върху ти и силата на Всевишния ще те осени“ (Лука 1:35), така и *завалял силният дъжд* на благодатта, както потвърждава това и евангелист Йоан: „И Словото стана плът, и живя между нас, пълно с благодат и истина; и ние видяхме славата Му, слава като на Единороден от Отца. [...] И от Неговата пълнота всички ние приехме и благодат въз благодат“ (Йоан 1:14.16).

х х х

Първото, което искам да споделя с вас във връзка с тези текстове от Филип Рибот, е изненадата, защото си мислех, че едва ли може да се каже нещо повече по тези въпроси, за които говори кармилският монах от XIV век, освен че, както непорочното зачатие на самата Дева, така и рождението ѝ, девството ѝ, а също и Въплъщението на Словото са обвити в тайна, недостъпна за нас, грешниците.

Още по-голяма изненада за мен беше това, че духовната същност на тези четири особено важни тайни от живота на Девата, покровителка на Кармила, са били откровени по тайнствен начин чрез съответните образи още на нашия духовен баща светия пророк Илия, а той ги е предал по подобен начин на учениците си. И тук си припомних за един от стълбовете на нашата вяра – отците на Църквата и традицията, а по-специално традицията в тълкуването на Словото от нашите светци и блажени, предавана от поколение на поколение в Кармилския орден.

Най-голямата ми изненада обаче дойде, когато осъзнах, че една част от текста се отнася лично до мен и особено когато получих отговор на измъчващи ме дълго време въпроси. И тогава се сетих за фразата: „Няма нищо случайно за онзи, който търси Бога“.

От сърце ви желая да намерите в тези срещи с духовното наследство на Кармила онази радост в душата и мир в сърцето, които Бог дава на търсещите Го Негови верни.

Източници на текстовете: *Antologia karmelitańska*, red. Marian Zawada OCD, Kraków, 2005; *Библия*, изд. Св. Синод на БПЦ, 1982

⁷ Според Вулгата (латинският превод на Библията) това звучи така: *докато слугата поглеждал веднџ насам, веднџ натам*.